

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ

της προσφυγής αριθ. 2045/06
που κατατέθηκε από τον Γ.Κ.
κατά της Ελλάδας

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα),
συνεδριάζοντας στις 15 Νοεμβρίου 2007 σε τμήμα με την ακόλουθη σύνθεση:

Κύριο Λ. ΛΟΥΚΑΪΔΗ, *πρόεδρος*,

Κύριο Κ.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

Κυρία Ν. ΒΑЈІĆ,

Κύριο Α. ΚΟVLER,

Κυρία Ε. STEINER,

Κύριο Κ. ΗΑJИYEV,

Κύριο G. MALINVERNI, *δικαστές*,

και τον κύριο S. NIELSEN, *γραμματέα τμήματος*.

Λαμβάνοντας υπόψη την πιο πάνω αναφερόμενη προσφυγή που κατατέθηκε
στις 22 Δεκεμβρίου 2005,

Λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου να επικαλεστεί το άρθρο
29 § 3 της Σύμβασης και να εξετάσει συγχρόνως το παραδεκτό και την ουσία της
υπόθεσης,

Λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από την εναγόμενη
κυβέρνηση και εκείνες που κατατέθηκαν σε απάντηση από τον προσφεύγοντα,

Αφού διασκέφθηκε, εκδίδει την πιο κάτω απόφαση:

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ο προσφεύγων, κύριος Γ.Κ., είναι έλληνας υπήκοος, γεννήθηκε το 1937 και κατοικεί στην Αθήνα. Είναι επιχειρηματίας στον χώρο των μέσων μαζικής ενημέρωσης και ιδιοκτήτης μεταξύ άλλων μίας εκδοτικής εταιρείας, καθώς και ραδιοφωνικού και τηλεοπτικού σταθμού. Εκπροσωπείται ενώπιον του Δικαστηρίου από τους κυρίους Ε. Γότση και Π. Αμουργή, δικηγόρους του συλλόγου της Αθήνας. Η ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Σ. Σπυρόπουλο, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κύριο Ι. Μπακόπουλο, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

A. Οι συνθήκες της υπόθεσης

Τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, όπως αυτά εξετέθησαν από τους διαδίκους, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.

Στις 29 Ιουλίου 2003, ο προσφεύγων κατέθεσε μήνυση με παράσταση πολιτικής αγωγής εναντίον τεσσάρων διευθυντών του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (εφεξής ΙΚΑ) για παράβαση καθήκοντος και καταπίεση κατά συρροή. Τους κατηγορούσε ότι του προκάλεσαν ζημία ύψους 6.140.334 ευρώ, ποσό το οποίο αδικαιολογήτως ζήτησαν και έλαβαν υπέρ του ΙΚΑ ως εισφορές, ενώ οι υπάλληλοι του ήταν ασφαλισμένοι σε άλλα ταμεία.

Η συζήτηση ενώπιον του Πλημμελειοδικείου Αθηνών έλαβε χώρα στις 8 Νοεμβρίου 2005. Ο προσφεύγων δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής και ζήτησε 44 ευρώ για επανόρθωση της ηθικής βλάβης του, «με επιφύλαξη παντός δικαιώματος». Κατά την κατάθεσή του, δήλωσε:

«Συγχωρώ τον δεύτερο, τον τρίτο και τον τέταρτο κατηγορούμενο διότι είναι δημόσιοι υπάλληλοι. Επιθυμώ την τιμωρία του πρώτου κατηγορουμένου ως πολιτικού προσώπου (...) Η ιστορία αυτή με βασανίζει εδώ και πολλά χρόνια (...) Κατέθεσα αγωγές στα πολιτικά δικαστήρια για να επανακτήσω ό,τι είχα αδικαιολογήτως καταβάλει. Κατέθεσα 28 αγωγές. Έχασα μόνο μία. Όλες εκκρεμούν στην κατ'έφεση διαδικασία (...) Οι αγωγές που κατέθεσα αφορούν επίσης το ποσό 2.000.000.000 δραχμών [5.869.406 ευρώ] που αποτελεί αντικείμενο του κατηγορητηρίου και τα πολιτικά δικαστήρια αποφάνθηκαν επί του ποσού αυτού. Θα δεχθώ τις οριστικές αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων. Δέχομαι την αναβολή της δίκης ώσπου να εκδοθούν οι εν λόγω οριστικές αποφάσεις (...) Ζητώ από το ΙΚΑ να

μου επιστρέφει 10.000.000.000 δραχμές [29.347.029 ευρώ], ποσό που αποτελεί αντικείμενο του κατηγορητηρίου (...)»

Στο τέλος της συζήτησης, το δικαστήριο αθώωσε τους κατηγορουμένους (αποφάσεις αριθ. 68164/2005 και 68566/2005).

Στις 11 Νοεμβρίου 2005, ο προσφεύγων απηύθυνε αίτηση στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών να ασκήσει έφεση κατά των πιο πάνω αναφερόμενων αποφάσεων. Υποστήριζε ότι οι εν λόγω αποφάσεις ήταν προδήλως εσφαλμένες, διότι όλα τα αποδεικτικά μέσα είχαν δείξει ότι οι κατηγορούμενοι είχαν διαπράξει τις εν λόγω παραβάσεις.

Στις 15 Νοεμβρίου 2005, ο εισαγγελέας απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος. Με χειρόγραφη σημείωση επί της αίτησής του, αυτός δήλωσε: «δεν συντρέχει λόγος άσκησης εφέσεως».

Στις 16 Νοεμβρίου 2005, ο προσφεύγων απηύθυνε αίτηση στον Εισαγγελέα Εφετών να ασκήσει έφεση κατά των πιο πάνω αναφερόμενων αποφάσεων. Υποστήριζε εκ νέου ότι οι εν λόγω αποφάσεις ήταν προδήλως εσφαλμένες, διότι όλα τα αποδεικτικά μέσα είχαν δείξει ότι οι κατηγορούμενοι είχαν διαπράξει τις εν λόγω παραβάσεις.

Στις 18 Νοεμβρίου 2005, ο Εισαγγελέας Εφετών απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος. Με χειρόγραφη σημείωση επί της αίτησής του, αυτός δήλωσε: «δεν συντρέχει λόγος άσκησης εφέσεως».

B. Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο και η πρακτική

Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 321 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, οι τελεσίδικες αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων έχουν ισχύ δεδικασμένου. Στη βάση της διάταξης αυτής, η νομολογία δέχεται ότι οι τελεσίδικες αποφάσεις των ποινικών δικαστηρίων δεν έχουν ισχύ δεδικασμένου έναντι των πολιτικών δικαστηρίων (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Εφετείο Αθηνών*, απόφαση αριθ. 67/1970, ΝοΒ αριθ. 18, σελ. 453).

Στην ελληνική έννομη τάξη, η ποινική διαδικασία δεν αναστέλλει την πολιτική διαδικασία. Έτσι, αν η ποινική διαδικασία κινηθεί πριν ή κατά τη διάρκεια της δίκης ενώπιον του πολιτικού δικαστηρίου, το τελευταίο δεν υποχρεούται να αναστείλει την απόφασή του μέχρι να αποφανθεί τελεσίδικα ο ποινικός δικαστής επί

της ποινικής διαδικασίας. Επιπλέον, ο πολιτικός δικαστής δεν δεσμεύεται καταρχήν από ό,τι κρίθηκε τελεσίδικα από την ποινική διαδικασία.

Η νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων αναγνωρίζει τον ποινικό και πολιτικό ταυτόχρονα χαρακτήρα της παράστασης πολιτικής αγωγής (βλέπε, μεταξύ άλλων *Ολομέλεια Αρείου Πάγου-Ποινικό Τμήμα*, απόφαση αριθ. 1/1997, ΝοΒ, 1997).

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

Επικαλούμενος το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης σε συνδυασμό με το άρθρο 13, ο προσφεύγων παραπονείται ότι οι αποφάσεις με τις οποίες οι αρμόδιοι εισαγγελείς απέρριψαν τις αιτήσεις του περί άσκησης εφέσεως δεν ήταν καθόλου αιτιολογημένες. Ισχυρίζεται ότι ως εκ τούτου στερήθηκε το δικαίωμά του πρόσβασης σε δικαστήριο και πραγματικής προσφυγής προκειμένου να διεκδικήσει τα δικαιώματά του ενώπιον των εφετείων. Διακρίνει επίσης μία παραβίαση της αρχής της ισότητας των όπλων μεταξύ των διαδίκων σε μία ποινική δίκη.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ο προσφεύγων παραπονείται ότι οι αποφάσεις των εισαγγελέων που απέρριπταν τις αιτήσεις τους για άσκηση έφεσης κατά των αποφάσεων αριθ. 68164/2005 και 68566/2005 δεν ήταν καθόλου αιτιολογημένες. Διακρίνει μία παραβίαση των δικαιωμάτων του που εγγυώνται τα άρθρα 6 § 1 και 13 της Σύμβασης, τα εφαρμοστέα τμήματα των οποίων έχουν ως εξής:

Άρθρο 6 § 1

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

Άρθρο 13

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

Η Κυβέρνηση επικαλείται καταρχήν το μη εφαρμοστέο του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης στην προκειμένη υπόθεση. Υποστηρίζει ειδικότερα ότι η επίδικη διαδικασία δεν ήταν καθοριστική για ένα δικαίωμα αστικής φύσεως του προσφεύγοντος, διότι αυτός επιθυμούσε στην πραγματικότητα να στηρίξει την κατηγορία και όχι να λάβει ικανοποίηση των αξιώσεών του για αποζημίωση. Τούτο αποδεικνύεται από το γεγονός ότι δήλωσε παράσταση πολιτικής αγωγής για το μικρό ποσό των 44 ευρώ, διευκρινίζοντας ότι επιφύλασσόταν να διεκδικήσει τις αστικές αξιώσεις του ενώπιον των αρμοδίων πολιτικών δικαστηρίων. Επιπλέον, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι αιτήσεις ενώπιον των εισαγγελέων δεν αφορούσαν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αστικής φύσεως του προσφεύγοντος και ως εκ τούτου δεν είχε, σύμφωνα με την εφαρμοστέα νομοθεσία, το δικαίωμα να προσφύγει απευθείας ενώπιον του εφετείου αλλά μόνο μέσω των αρμόδιων εισαγγελέων. Για την Κυβέρνηση, είναι αυτονόητο ότι ο εισαγγελέας δεν ενεργεί ως αντιπρόσωπος του ενδιαφερομένου αλλά, αντιθέτως, ασκεί το δικό του διαδικαστικό δικαίωμα αν αποφασίσει το σχετικό ένδικο μέσο. Συνεπώς, αν ο εισαγγελέας δεν κάνει δεκτή την αίτηση της πολιτικής αγωγής, δεν υφίσταται απόρριψη ενός ένδικου μέσου που προβλέπει η εσωτερική έννομη τάξη και οι προβλεπόμενες από το άρθρο 6 § 1 εγγυήσεις δεν έχουν εφαρμογή. Στηριζόμενη στον ίδιο συλλογισμό, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι αποφάσεις των εισαγγελέων δεν όφειλαν να είναι αιτιολογημένες. Επικουρικά, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι αιτιάσεις του προσφεύγοντος στερούνται βάσης, κυρίως διότι οι δικές του αιτήσεις προς τους εισαγγελείς ήταν διατυπωμένες με τρόπο πολύ ασαφή και δεν ήταν καθόλου τεκμηριωμένες..

Ο προσφεύγων αντικρούει τις θέσεις αυτές. Αμφισβητεί τον ισχυρισμό βάσει του οποίου οι σκοποί του ήταν καθαρά κατασταλτικοί και υποστηρίζει ότι η μήνυσή του με παράσταση πολιτικής αγωγής, προσπαθούσε κυρίως να προστατεύσει την περιουσία του και την ελευθερία του τύπου στο μέλλον.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι είχε πρόσφατα την ευκαιρία να επανελέγξει τη νομολογία του σχετικά με το ζήτημα των μηνύσεων με παράσταση πολιτικής αγωγής. Επιληφθέν υποθέσεως κατά της Γαλλίας, το Δικαστήριο αποφάσισε να «τερματίσει την αβεβαιότητα η οποία περιβάλλει το ζήτημα της εφαρμογής του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης επί των μηνύσεων με παράσταση πολιτικής αγωγής, εφόσον παρόμοιο σύστημα υφίσταται σε ορισμένο αριθμό άλλων Υψηλών Συμβαλλομένων Μερών στη Σύμβαση» (*Perez κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 47287/99, § 56, CEDH 2004-I). Υιοθέτησε λοιπόν μία νέα προσέγγιση, για να καταλήξει έτσι, «σύμφωνα με το

αντικείμενο και τον σκοπό της Σύμβασης, σε μία περιοριστική ερμηνεία των ενστάσεων όσον αφορά τις εγγυήσεις τις οποίες προσφέρει το άρθρο 6 § 1» (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Perez κατά Γαλλίας*, § 73). Έκρινε έτσι ότι μία μήνυση με δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής εισέρχεται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης, εκτός αν πρόκειται για πολιτική αγωγή με καθαρά κατασταλτικούς σκοπούς ή για παραίτηση, διατυπούμενη κατά τρόπο σαφή, από το δικαίωμα άσκησης της αγωγής, από την φύση της πολιτικής, που προσφέρεται από το εθνικό δίκαιο, «έστω και ενόψει της εξασφάλισης μίας συμβολικής αποζημίωσης ή της προστασίας ενός δικαιώματος αστικής φύσεως, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα απόλαυσης μιας καλής φήμης (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Perez κατά Γαλλίας*, §§ 70-71).

Το Δικαστήριο πρέπει ως εκ τούτου να εξετάσει, υπό το φως της νομολογίας αυτής, αν το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης έχει εφαρμογή στις συνθήκες της παρούσας υπόθεσης. Καταρχήν, σημειώνει ότι, στο ελληνικό νομικό σύστημα, ο ενδιαφερόμενος που καταθέτει μήνυση με παράσταση πολιτικής αγωγής ανοίγει καταρχήν μία δικαστική διαδικασία προκειμένου να επιτύχει από τα ποινικά δικαστήρια μία δήλωση ενοχής και, ταυτόχρονα, μία επανόρθωση, έστω και ελάχιστη (*Διαμαντίδης κατά Ελλάδας* (déc.), no. 71563/01, 20 Νοεμβρίου 2003). Τούτο επιβεβαιώνεται από τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων τα οποία αναγνωρίζουν τον ποινικό και πολιτικό ταυτόχρονα χαρακτήρα της παράστασης πολιτικής αγωγής (βλέπε πιο πάνω «Το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο και η πρακτική»). Συνεπώς, η επίδικη διαδικασία μπορούσε *a priori* να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6.

Δεδομένων των παραπάνω, το Δικαστήριο δεν μπορεί ωστόσο να αγνοήσει το γεγονός ότι, κατά την κατάθεσή του ενώπιον του Πλημμελειοδικείου, ο προσφεύγων δήλωσε δίχως αμφιβολία ότι ζητούσε την «τιμωρία» ενός εκ των κατηγορουμένων, «συγχωρώντας» τους άλλους τρεις, και ότι ζητώντας την επανόρθωση της ηθικής βλάβης του, δεν παρέλειψε να διευκρινίσει ότι επιφλασσόταν παντός δικαιώματός του. Επιπλέον, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ο προσφεύγων αναφέρθηκε επί μακρών στις πολιτικές αγωγές που είχε ήδη εγείρει για να διεκδικήσει τις αξιώσεις αποζημίωσής του, οι οποίες ανέρχονταν σε πολλά εκατομμύρια ευρώ. Τα στοιχεία αυτά προσδίδουν βάρος στη θέση σύμφωνα με την οποία ο κύριος λόγος για τον οποίο ο προσφεύγων απευθύνθηκε στα ποινικά δικαστήρια ήταν για να επιτύχει μία δήλωση ενοχής.

Ωστόσο, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η Σύμβαση δεν εγγυάται το δικαίωμα άσκησης ποινικών διώξεων σε βάρος τρίτων (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Calvelli et Ciglio κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 32967/96, § 51, CEDH 2002-I), όπως δεν εγγυάται και το δικαίωμα στην «ιδιωτική εκδίκηση», ούτε το *actio popularis* (βλέπε, *mutatis mutandis*, *Karaosmanoglu κατά Βελγίου* (déc.), αριθ. 51082/99, 20 Ιανουαρίου 2005). Άλλως ειπείν, το δικαίωμα δίωξης ή ποινικής καταδίκης τρίτων δε θα μπορούσε να γίνει αποδεκτό αφ'εαυτού (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Perez κατά Γαλλίας*, § 70).

Λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές συνθήκες της παρούσας υπόθεσης, το Δικαστήριο εκτιμά ότι βρίσκεται εν προκειμένω ενώπιον μίας κατάστασης στην οποία η δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 6 § 1 είναι οριακή, όπως τα όρια αυτά προσδιορίζονται στην υπόθεση *Perez*. Πράγματι, λαμβανομένης υπόψη της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος καθόλη τη διάρκεια της διαδικασίας, το δικαστήριο δεν μπορεί παρά να συμπεράνει ότι η μήνυσή του με παράσταση πολιτικής αγωγής κατατέθηκε με κύριο σκοπό την ποινική καταδίκη των κατηγορουμένων και όχι για την προστασία ή την επανόρθωση των δικαιωμάτων του αστικής φύσεως (*Σιγάλας κατά Ελλάδας*, αριθ. 19754/02, 22 Σεπτεμβρίου 2005, *Fauconnier κατά Ελλάδας* (déc.), αριθ. 5332/05, 10 Απριλίου 2007). Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν μπορεί να δεχθεί ότι η επίμαχη διαδικασία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

Συνεπώς, η ένταση της Κυβέρνησης αποδεικνύεται βάσιμη και πρέπει να γίνει δεκτή. Έπεται ότι οι αιτιάσεις οι ελκόμενες από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης είναι καθ'ύλην ασύμβατες προς τις διατάξεις της Σύμβασης με την έννοια του άρθρου 35 § 3 και πρέπει να απορριφθούν κατ'εφαρμογή το άρθρου 35 § 4.

Επιπλέον, βάσει της πάγια νομολογίας του Δικαστηρίου, το άρθρο 13 απαιτεί ένα εθνικό ένδικο μέσο μόνο για τις αιτιάσεις που μπορούμε να κρίνουμε «υποστηρίξιμες» ως προς τη Σύμβαση (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Powell και Rayner κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, απόφαση της 21 Φεβρουαρίου 1990, série A αριθ. 172, σελ. 14, § 31, *Keleş κατά Τουρκίας* (déc.), αριθ. 36682/97, 29 Ιανουαρίου 2002). Ωστόσο, εν προκειμένω, το Δικαστήριο μόλις έχει διαπιστώσει ότι οι αιτιάσεις του προσφεύγοντος που έλκονται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης είναι καθ'ύλην ασύμβατες προς τις διατάξεις της Σύμβασης. Η αιτίασή του που βασίζεται στο άρθρο 13 πρέπει ομοίως να απορριφθεί.

Συνεπώς, πρέπει να δοθεί τέλος στην εφαρμογή του άρθρου 29 § 3 της Σύμβασης και να κηρυχθεί η προσφυγή απαράδεκτη.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομόφωνα,

Αποφασίζει να δοθεί τέλος στην εφαρμογή του άρθρου 29 § 3 της Σύμβασης.

Κηρύσσει την προσφυγή απαράδεκτη.

(υπογραφή)

Søren NIELSEN

Γραμματέας

(υπογραφή)

Λουκής ΛΟΥΚΑΪΔΗΣ

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 13 Δεκεμβρίου 2007

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος